

Црна Гора и Турска

3. Ко изазива: ми или Турци?

Цетиње, 18. августа

Опијене успјехом у земљи и занесене својом побједом, башибозучке хорде нијесу се задовољиле само тиме што је пред њима све у Турској, почев од падишаха и Порте, па све до потиштеног милета и голотиње раје, капитулирало и предало им се на милост и на немилост, остављајући им да слободно по земљи вршљају: да падишаху своју вољу намећу, да владу обарају и нову постављају, да овој своје жеље диктирају, да буду власт над влашћу и да никога ни у шта не зарезују, нити да закон и представнике закона фермају, да буду држава у држави, извор и утока власти, и да раде што им сепрохте. Оне су пошле и даље.

У земљи се све пред њима склањало и пред њиховом вољом поклањало. Нијесу хтјели да чују ни зашта, нити за ништа да знаду. Што год им се прохтјело, они су радили и то им нико није бранио.

Силна бујница заталасала се цијелом царевином, покуљала је на све стране, па је избила и на самим периферијама отоманске царевине.

У том општем расулу, грабежу, безвлашћу, распасаности и осијаности, која је из темеља пољуљала државну зграду отоманске царевине, кад је улица водила прву ријеч и башибозук заповиједао, није се имало обзира ни према најбољим сусједима.

Позната је ствар, да турско погранично становништво, па чак ни саме њихове пограничне страже никаквих скрупула према сусједима немају, а о међународним односима и да не говоримо. Безобзирност њихова избијала је небројено пута и према Црној Гори, и према Србији и према Бугарској. Чак и онда када су у отоманској царевини најнормалније прилике биле, њихове пограничне страже и њихово погранично становништво стално је навалњивало и продирало преко граница сусједних држава. О томе свједоче безбројни случајеви и кад би смо биљежили само оне, који су се десили за пошљедњих неколико година према Црној Гори, исписали би смо безброј страница овога листа.

Не имајући никаква обзира ни према коме у царевини и настав се пред општим расулом и распасаношћу, кад је радио свако шта је хтио, кад је свако заповиједао, а нико није слушао, кад су лични ћенфи угушивали и глас власти и глас закона, природно је било што та гомила башибозучка, та одуларена улица и тај смет турски није водно никаква рачуна ни о међународном праву, нити о туђој својини.

Захуктали су се у самој царевини, па су хтјели да продру и преко границе.

Тако је и дошло до догађаја, који се збио на нашој граници код Колашинских Поља у другој половини прошлог мјесеца.

Отпор, који су нашли код нашег пограничног становништва, у мјесто да их дозове к свијести и да их уразуми, још више их је распалио и још више избезумио.

Стали су бесомучно да наваљују на нашу земљу дуж цијеле границе. Али гдје год су се појавили и гдје год се њихова пушка помолела, дочекале су их наше пушке и јатагани и они су се морали повлачити.

И кад им све то разуздано насртање на нашу границу и крволочно кидисање на наше погранично становништво није испало за руком, и кад су видјели да нијесу несаломљиви, они су окренули други лист, да искале своја крвожедна срца и свој гњев и да покажу како им се све може. Из освете према нама навалили су на ненаоружани и ничим незаштићени српски прекогранични живаљ.

Тако је дошло до покоља у Берану и беранској нахији, кад је вијековима измученој раји догорнио до поката, стрпљење изгубили и стали да се бране и да атак атаком одбијају.

Само ово на је довољно да се види ко је изазивач и ко је кржаве догађаје на нашој граници и у беранској нахији изазвао.

Оптужбе, које се дижу противу Црне Горе, а које потичу из Цариграда о тобожњем изазивању, неосноване су. Нити Црна Гора изазива, нити јој је то на ум падало. Напротив, она се с турске стране непрекидно провоцира, па и дан данас. И сада, када ове ретке нишето, наша граница није на миру. Турске трупе нападају непрекидно на нашу границу и непрекидно изазивају. Шта више, у томе је Црна Гора показала и сувише трпљивости. Та је стрпљивост већа него што би и требала да буде. То се чини зато да би и овог пута показала и једном очи Европи отворила, да Црна Гора не ремети мир и да је спремна чак и по цијену тешких и многобројних жртава да остане строго коректна.

А да Црна Гора крене, као што јој се то са задњом тенденцијом одвратно подмеће, ствар не би ни мало била лака. Не Турска, него ни сва Европа не би могла сријечити да се и онако већ озбиљан положај компликује и да се Балкан запали.

Не само оно што се данас илјуче или прекјуче десило, него све ово што се ево већ толико ври-

јеме дуж наше границе дешава и сувише јасно показује да се Црна Гора налази у неспошљивом положају и да се за одржање мира и са коректношћу своје и сувише много и тешко жртвује.

Кад не би било на нашој страни увиђавности, и кад се не би водило рачуна о општим жељама да се мир на Балкану одржи и да се тежњи нама пријатељски расположених сила изађе у сусрет, ко би, питамо, и један мајушан дан сносио од онога што Црна Гора сноси?

Пограничне турске трупе са стране Велике и Полимља сваки дан пуцају преко наше границе и на њу наваљују. Од њихових пушак не само што нијесу заштићени животи наших пограничара, него не остављају на миру ни жене, ни дјецу, ни марву. Наше погранично становништво није од објести турске сигурно ни у својој рођеној кући, ни на свом земљишту, ни у својој држави!

Није то ни дан ни два, ни недеља ни двије, него то несносно стање близу мјесец дана траје.

Па да је камен, и он би препукао, па да су и најјачи живци, и они би издали.

Црна Гора не тражи никакве заштите. Намање је склона да изазива ратне заштите с Турском и да води какву авантуристичку политику. У овим данима, када је турске трупе стално изазивају и на њу насрћу, када се налази у највећем искушењу њено је држање потпуно коректно и беспријекорно. Она се држи потпуно дефанзивно. Јер и како би се другаче могло објаснити, да наше погранично становништво, а нарочито оно у Васојевићима, остане пасивно чак и онда кад се над Србима око Берана покољ врши? А наше становништво у Васојевићима је у блиским крвним родбинским везама са тим истим Србима око Берана, над којима Турци покољ извршише.

Турци најброталније изазивају, па опет зато се пренемажу и претварају како су невини као јагњад и како их изазивају!

Неспособни да уреде своју рођену кућу, да њоме управљају како треба, они насрћу на сусједе своје да њихове куће запале и да скрену пажњу са себе и да покажу како су они елемент мира и реда!

Из тога чисто и јасно се види ко изазива. Не Црна Гора него Турска. Она је та која је изазвана сукобу Колашинска Поља, она је та која је изазвала и све остале сукобе дуж наше границе, она је та, која је изазвала сукобу у Беранима, па сад и у Сјеници и у Бијелом Пољу. Она чак шта више, и дан данас изазива. Нема дана кад њене пограничне трупе не насрћу на нашу границу нити пропуштају једну прилику а да не навале на наше погранично становништво, које је посведневно изложено турским зримама и турској

објести, која тако далеко иде да не преза ни од чега, нити икаква средства бира.

Држање турских пограничних трупа је изазивачко и то изазивање њихово испољава се још једнако све и ако за то икакваг повода немају и ако је и наша војска и наше погранично становништво и сувише повучено, те стрпљиво и мирно подноси сву махитност турских трупа, које с дана у дан објестније и безобзирније бивају.

Ето ко изазива, ето ко насрће и напада! Турска, а не Црна Гора. А сад — да завршимо.

Са наше границе

На нашој граници према Турској још се није примирило. Тамо још једнако непрекидно пуцају пушке, становништво је и дању и ноћу на ногама и непријатељства се не прскидају.

Турске страже и турско погранично становништво никако да се примире и да наше остави на миру. Баш су озбиљно кренули да замаску кавгу и да наше становништво изазову, и ако за то икаква повода немају, пошто је нашег становништва издата строга наредба, да се ни у ком случају не усуде, да реагирају на турска изазивања, а и наше пограничне власти најстрожије настојавају, да се сваки сукоб избјегне, остављајући Турцима ни вољу да дуж границе објесте.

Најновије вјести, што смо их са границе примили, ове су:

У угорак југоту Турци су напали на нашу кулу „Шуме“ и том приликом су објасно ранили нашег десетара Рада Сташевића.

На глас о томе наше страже су покушале да Рада изнесу из куле и да му лијечењем притеку у помоћ, али турске страже су осуде илотушима и нијесу шикоме од наших дозволиле да се приближе кули и да се нађу у помоћ тешко раненоме Сташевићу.

Тако је рањени Сташевић остао без икакве помоћи цео дан, а кад су преко ноћи наши доврли до њега и измијели га, он је већ био свијест изгубио и наскоро затим узроу унијед заштитене ране и много истечене крви.

Кад су сјутра дан, у сриједу, наши хтјели Сташевића да сахране, нијесу могли од турске наље, те су га уклоути тек кад је пада поћ.

Тој истој дана, када је Сташевић рањен, у угорак 11. он дј, турски аскери се прекограничним становништвом пријетили су, као што са Велике јављају, у 5 сати послије подне на наше земљиште испод Кодре и осуду илотушке наље на наше мирно погранично становништво. Они су гађали илотушима дрско Дима, Шуме, више Иван поља, Куле више Иван поља, шанчеве на врху Кадре и Јецменишта, на Ветку, на наше Куле, Кодру и шуме.

Како су почели да иродирају све дубље на наше земљиште и ст опасније да бивају, и наши су се латили оружја и патрол из пушак иогнели они латалитке, да су се распормили на св стране. Наши су их гонили само до границе.

У исто вријеме Турци су пуцали и са куле Шабове Главе и Језерског Врха на нашу страну на Тетребињак и на нашу сток.

Тога дана преко ноћи изашло је са Шабове Главе од миста сто турских аскера и Артаута в шанчеве на Шумином Криву, а неколико од њих у српске су пријетили на кулу Чакор Према Кретању њихови и сарени коју чине, закључује се, да раде на томе да изврши напад на нашу границу. Очекује се, да ће нападти на Тетребињак.

Ни у сриједу цео дан није престало пуцање од стране турских пушак на нашу жива. По подне су сријести и потушила гађали на жива пољима и у правцу Тетребињак са куле на Шабовој Глави.

Турске пограничне страже и бордонички одред иду за тим да наше погранично становништво не стрпљиво издржи и да их не ишакраће напале, али се оно држи врло издржљиво и све та изазивања сноси мирно и на њих ни одговара.

Симптоматичне појаве

— Шта нам говоре догађаји —

Док је у Турској завладала анархија, ништа боље није ни са двијема најновијим републикама, Португалом, на западу Европе, и Кином, на крајњем истоку, Азији, гдје је, као и у Турској, преврат извршен, владар свргнут и у мјесто новог, као у Турској, република проглашена.

Мислили су да је довољно преврат да изврше, владаре да свргну, ново стање да прогласе, па да државни живот пође новим правцем! Заборавили су на оно најславније: на народ који је остао исти, на прилике које су исте, на терен и све друге околности.

Узмимо за примјер само Португал најмлађу републику у Европи. Тамо од стотине становништва једва 70 да знају да читају и пишу. Када се од тога постотка одузму монархисти, а затим они који се политиком не баве, једва да ће од тих 20 бити 8 који су увјерени републиканци. Према томе огромна већина становништва ни појма нема о политичком и друштвеном животу. Она је дакле преврат помагала као свака друга непросвијeђена маса из чежње за новим и била је ту кад је требало рушити. Сад, кад треба да се зида, на њену се помоћ не може да рачуна, јер она није у стању ништа ново да створи. Сем тога она је на нови живот у земљи другаче и гледала. Њен појам о републици сводно се па то, што је рачунала да њен живот неће бити у раду, него у уживању; да неће морати да ради, него да ће јој се раздијелити имање државно, општинско и богаташа, да ће се моћи обогатити и да ће свуд поћећ мед и млијеко.

Разумије се, тај њен сан није се обистинио, те се нашаа пред грозном јавом. Од републиканских „приврженика“ посташе незадовољници, те избише на све стране штрајкови.

Слабо се ко сјетио да што ради и свако је с правом очекивао од новог стања нове благодети. Од тога нијесу били поштеђени ни саме коловође. И они су се подијелили на два табора: једни су хтјели да владају оном истом силом, помоћу које су и задобили власт, а други, напреднији, пошли су за прогресом. Та разлика морала их је довести до сукоба, из кога се сада изродила међусобна борба, која, ма како испала, никако не иде у прилог самој земљи.

То трвење у земљи свратило је пажњу и страног свијета, а нарочито оних који су ново стање помагали. Како су видјели да то никаквом добру не води и да република иде суноврат, почели су да дижу руке од ње. Изгубила је симпатије њихове, а са симпатијама и повјерење и кредит.

То, што је задесило Португал, јавља се сад и у Турској, а исто тако и у најновијој републици, Кини. Предост за дубоко премисљање и примјер свима нама.
Sapiens sal!

Покољ у Сјеници и Б. Пољу

— Срби у Санџаку изводе се на кланицу —

У Сјеници је у петак рабљеним жандармима и све оруђаје у Турци, на ватру повалили на хришћане и отпочели сјечу невиних и гелорудних хришћана. Том приликом је пред судом пошито браташеварџаком Илија Поповић, који је из Берапа побјегао да га не угушу. Чита су нападници и жртва хришћани.

У цијелој Сјеници настао је метеж. Срби су се разијели на све стране тако да би спасли годе животе од крволоче турке хорде.

На глас о покољу у Сјеници, дође страх и трепет у цијелој Новопазарској Санџаку.

Срби бјеже на све стране. Многа су се до чина и грабежи Србије.

У Бијелом Пољу био је још гори покољ. Турци су крволочи све сметиали што им је до руку дошло. Покољ се прешо и на села и у оцима селима новопазарске, шљивацке и сјеничке каде влада велика анархија.

Крволочи су се подијелили на двадесет чета и зашли су од села до села и убијају и робу хришћански живала.

У Стрпанима су зашлели приву, а школе су све затворене, јер су Турци навалили на њих и на учишће.

Пард се на све стране рабјегао и у цијелој Санџаку влада страх и трепет.

Власти се не појављују као да их и нема.

Турци се спремају, да нападну Србе у Санџаку, јер су кивни на њих због догађаја на турско-црногорској граници.

Поглед по свијету

Нова влада у Турској

Од како је Муктар паша образовао на брзу руку владу, он једнако муку мучи да је понути. На и ако није у томе „талиман“, омет то ништа није смијегало да је назову „великом“ владом. Она је почела да раме још од самог почетка и још једнако најеже. Док се утврдила листа министара, помињана су безбројна кака тобже министри, ма да нико од њих није ни завршио у ову владу. А од како се на вељу муку влада скрпала, увијек су поједини порфељи неопотпуњени! Тако ни дан дави није понуњено мјесто неколико важних ресора. Министра унутрашњих дјела, на примјер, још једнако граже!

И сад стиже вест, да ће влада, на крају крајева, одступити, јер је Кјамил паша дошао у сукоб с Муктар пашом.

Како је Кјамил паша од већег утицаја него велики везир, то ће Муктар паша да одступи и нову ће владу да образује Кјамил паша.

Тако ће „велика“ влада пасти прије, него је и у ствари и стала на ноге.

Влада и парламенат у Аустрији

— Промјена аустријске владе —

Циљени у Аустро-Угарској с великим интересовањем претресају питање промјене аустријске владе и о будућем раду аустријског парламента.

Чак се покреће и питање о захтевима Јужних Словена, који настојау да овог пута енергично нестегу.

Прашки лист „Унион“ објелодањује је дан разговор са једним од народничких пољачких политичара о изгледима, које има парламенат аустријски у својем јесењем засједану. Он рече, да је политичка промјена кабинета везана још и уз друге предуслове а не само уз чешко-њемачку нагодбу. Док ови предуслови нису дан, неће пасти на народничкијем мјесту одлука, да се промијени кабинет у политичком а не само у личном погледу. У колико се ради о личним промјенама у кабинету, у толико ће то бити одлучено у овај час, кад ће министар предсједник гроф Штурм моћи изјавити да ли ће остати на свом мјесту или не. Стаће то до тога, како је са његовим здрављем. Ако ли се буде озоравно, то се мора рачунати, да ће остати на своме мјесту, јер ужива најеће пошерење круне. Што се тиче питања, ко ће да напједе: покрај пога министра за пољопривреду дра. Брфа, то долази у првом реду у комбинацију професор на прашком чешком свеучилишту др. Хорачек и послиник Викковски. Међутим није искључена могућност, да би и министар трговине др. из. Брескер из здравствених разлога могао дати своју оставку. На питања, да ли ће и пољачки министар остати на свом мјесту, изјавио је овај пољачки политичар, да се не може и не смије загарати, да се у пољачком клубу није промијенило миљење ни расположење, које он користио обим пољачким министрима др. витезу Валеском и галичком земаљском министру дру. из. Длугозу. Вели, да ће се доскора пружити згода да се пољачки клуб раскуша има ли он у оба ова министра толико повјерења колико они то заслужују.

Тако пољачки политичар, који очито хоће, да у будућем засједану аустријског парламента буде питање националних вођаства прво и најважније питање парламентарне већине и делотворности а не питање чешког и њемачког измирења. Према томе види се, да Пољаци још у овом засједану хоће да сваку штену, да играју одлучну улогу и то само док конституирају ови своје вођаство чешке заједнице основе. У будућем просјетном засједану они би пустили, да се парламентарна већина умире и са чешким за-

јединацима и да се онда створи један парламентарни кабинет, који би, објелодањући се овако о једну сталну већину, могао провести све оне велике задаће, које чекају аустријски парламенат.

Међутим данас се у аустријском парламенту јавља више него икада прије јаким гласом група Јужних Словена. И они хоће да имају удјела не само у парламентарном раду, него и у већини. И за то се и омет живо вентилира питање како би један од Јужних Словена постао министар и то или ресорни министар или омет тако, да се оснује посебно једно правословенско министарство. То је питање сада омет постало актуелно, ма да нема сада јошике снаге, да изабне на површину као питање чешко-њемачке нагодбе и пољачко-рускиног измирења. Влада, која је сада у Аустрији, има своју већину, ну влада која би имала доћи на владу на парламентарној бази, та би морала и хтјела, да се ослони на највеће страначке и националне групе у парламенту, а међу те без сваке сумње спадају Јужни Словени.

Мисли

Данашње друштво више разбара да ли је ко био у блату, него да ли је у блату.

Увриједити може свако, али је опростити тешко.

Ко радо говори у име народа, тај обично мало ради за народ.

Ко преза од оштрице непријатеља, на своју се никада неће ослонити. **Валси**

Српство

Затворен због шпијонаже. „Народ“ доноси, да је „Г. Др. Јевто Дедићер, доцент биоградског универзитета и бивши народни посланик, затворен у четвртак у Кишину због сумње, да је србијански шпијун и одмах је предан суду. Г. Дедићер је већ дуже времена у јужној Босни и Херцеговини, гдје се бави антрополошко-географским студијама, па је сигурно, проучавајући Лишанско поље и Грахово, прешао и на дамањинску страну. Није мислио, да је у Далмацији друга држава, други закони и други ред (једна земља, а разни закони) и да неко, ко је безопасан у Босни, може од једном постати опасан у Далмацији“.

Срби и Хрвати за авијатику. Из Петинге изјављују, да су се тамо ваљердно покарани на авијатарском митингу Србин Михаило Мерћен, конструктор авиона, и Хрват Драгутин Новак, који је Мерћеновим авионам управљао. Овијех дана изјавио је авијатички митинг, на који је дошло око 100.000 особа, које су пажљиво пратиле авијатичаре. Авијатичари из Хрватске, а нарочито Михаило Мерћен, постигоше велике успехе. У 6 сати послије подне започело је летење. Мађарски авијатичари Квас и Секељ постигоше лијеп успех. Велику сензацију избудио је хрватски авијатичар Драгутин Новак, који је с извршним успјехом положио испит за пилота, а послије подне на Мерћенову авиона, који је снабдевен мотором од 50 коњских снага, извео прекасан и ваљердно успео лет, оставиши туце три четврти сата у зрачним сферама. Ово запрдно дело пропраћено је одушевљеним повлађивањем и признањем. Пилоту Новаку и конструктору авиона Мерћену приређене су бурне овације. Мерћен је том приликом представљен грофу Зинићу, који је ваљердно похвалио Мерћенову авиона, те му изрекано особито признање.

Пројерана српска комисија. У Суботици се бавила војна комисија, која је ишла по Мађарској ради испитивања коња за војску у Србији. Њу су сачињавали: потпуковник Петровић и марешин ђекарни Брић и Пантовић. Подница им је прво рече да им хотела поглед не изјави, а затим им наредила да се одмах врате у Србију.

Картографски преглед. Српско културно просјетно друштво „Просјета“ издало је прошле године поводом анкете о просјети у Босни и Херцеговини, књигу „Подаци за проучавање просјетног рада у Босни и Херцеговини“ у којој су изнесена дата о досадашњем стању школа у Босни и о просјетној политици у опште. Као допуна те књиге изишло је сада у издању „Просјете“ „картографски преглед основних школа у Босни и Херцеговини“. Карта је састављена и изиђена јасно и прегледно и допуњује податке изнесене у поменутој књизи. Она даје поштену слику распореда школа у Босни и Херцеговини почетком ове године. У Босни и Херцеговини има сада 530 основних школа и 706 државних, (68 11%), 122 српско-православне, (23 04%), 29 рим-католичких

(5 47%), 15 приватних (2 83%), 2 евангеличке (0 30%) и 1 јеврејске (0 15%). Једна школа долази на 3581 душа (према попису од 1910. год.) и на 96 27 км. Те су школе распоређене по окрузима овако: у бихаћком округу има их 54 (38 државних, 10 православнох, 1 католичка и 5 приватних); у бањалучком округу: 113 (61 државна, 36 срп. православнох, 11 католичких, 2 евангеличке и 3 приватне); у сарајевском округу: 74 (52 државне, 14 срп. православнох, 4 католичке, 3 приватне и 1 јеврејске); у мостарском округу: 112 (87 државних, 23 српско-православне и 2 католичке); у травничком округу: 69 (45 државних, 13 српско-православнох, 8 католичких и 3 приватне); у тузланском округу: 108 (78 државних, 26 српско-православнох, 3 католичке и 1 приватна). Највише у опште има школа у бањалучком, на мостарском, тузланском, сарајевском, травничком и најмање у бихаћком округу. У свим котаревима има школа, али су врло неспоразмерно и тенденциозно подијељене. Највише школа има по граници Босне и Херцеговине а особито северноисточној и јужној. Слабо и мало школа имају западни крајеви Босне и унутрашњост цијеле земље. Томе је узрок владина политика оствивања школа. У 25 пограничних котарева има у свему 292 школе, а у 26 унутрашњих 238. Међу првима има 81 српско-православна, католичка и приватна школа и 211 државних, а међу другим 150 државних и 89 других. Док су дакле српско-православне, католичке и друге школе скоро једнако распоређене по унутрашњим и пограничним котаревима (шта више по унутрашњим их је апсолутно узето више) докле је код државних школа апсолутна неспоразмера и за 18% има више државних школа у пограничном, него унутрашњим котаревима. Та неспоразмера много је јаснија кад се упореди становништво по једним и другим котаревима. У унутрашњим котаревима има преко 987.000 а у пограничним 910.000 душа.

Повећање сребрних новчаница. Привилегована Народна Банка у Србији обратила се тамошњем министру народне правде молбом за одобрење, да може повећати континент својих сребрних новчаница у општају још заједно десетину од досадашње цифре. О томе има сад да решава министарски савјет, пошто је по закону о Народној Банци влада овлашћена да чини такве изузетке, у случају напредне и пријекне потребе. Према пошљедњем објављеном стању Народне Банке од 22. јула ов. г. у циркулацији је било банкнота, које гласе на сребро у износу од 54,3 милиона динара. Међутим, од то доба тражиња је сребрних новца све јача, јер извозна трговина (нарочито житарска и воћарска) потребује у ово доба године велике суме. Пошто континент новчаница, према закону, износи свега 58,5 милиона динара, то ће се сад моћи континент повећати још за једну десетину од оне суме, коју банка смије издати на рачунајући обртни капитал, који се држави ставља на располагање. Та десетина износа од прилике пет милиона динара. На тај начин сума сребрних банкнота у општају достигаће цифру од близу 64 милиона, а толико до сад никад ниге било у циркулацији. Толико се, ушљед привредног напредка, пошљедњих година, повећао повчани саобраћај у Србији.

Словенство

Виногради у Хрватској и Славонији.

„Хрватски Лојд“ пише: Све оне штете, које су из разних крајева јављале и које су настале ушљед зимњег и прољећног мраза, рђавог развитка цијета, пероноспоре, грожданог мољца, и т. д. показале су се више као страх, него ли као штета. Једине штете од туче не даду се прикрити. Истина је, да су виногради општењени тако, да су изведени из бербу у опште неповољни, али ни у коме случају не може бити, да овогодишња берба изведе са сјајем рђаво. Сигурно ће бити вина; у по неким крајевима биће га више него дане. Ресултат ће бити, дакле, у главном као лански. И какоћа вина неће бити гора по прошле године. Држи се, да ће се хектолитар на веће количине продавати по 35—40 круне, вино из просјетних крајева плаћаће се и 47 круна.

Развитак руских школа. Године 1860. било је у цијелој руском царству једва 4077 основних школа; под коном владе Александра II, 22.700 школа са 1.140.915 ученика, а под коном владе Александра III, било је већ 43.385 школа са 2.970.000 ученика. На тај се начин број основних школа кроз 13 година повећан је за 10 пута, а број њиха порастао за 260 посто. Иако на већи пораст школства, на тај основнијем периоду, почевши од године 1895. Те је године увелико општа обавезност посјештавања основних школа, да

se u to vrijeme broj škola povisio na trostruko, broj učenika na dvostruko, dok se stanovništvo pomnožilo tek na 33. O razvoju srednjih škola važna su ova podataka: U 14. i 15. vijeku bilo je u Rusiji samo jedna srednja škola, u 16. vijeku otvorena je još jedna; u 17. stoljeću 8, u 18. 40; za vladavine Aleksandra I. otvoreno ih je 48, za Nikolu I. 61, za Aleksandra II. 66, za Aleksandra III. 157; sve ostale osnovane su u posljednjoj periodu. Razvoj vjerskih škola također je zanimljiv. Za vrijeme Petra Velikog bila je samo jedna škola te kategorije; za vrijeme Jelisavete otvorena je oštet jedna, za vrijeme Katarine 4, za vrijeme Pavla I. 3, za vrijeme Aleksandra I. 12, za vrijeme Nikole I. 10, za vrijeme Aleksandra II. 14, za vrijeme Aleksandra III. 6, a ostale u zadnjoj periodu.

Листови у Далмацији. До скоро је изгледало да је штампа у Далмацији боље него у другим покрајинама Аустро-Угарске а нарочито од штампе у Хрватској и Славонији. Али у последња времена како нам који лист из Далмације дође, он је све белји и више забрањених мјеста. Каква је хајка противу штампе у Далмацији најбоље се види из самих листова, јер готово нема броја гдје цензура по штогод није избацила. Најинтересантнији је лист хрватске научке напредне странке „Наредњак“, што у Шибенику излази. Број 34. тога честитог листа од 15. (1.) августа у другом издању изашао је на по табак и у њему је све забрањено. Ни слова није у њему остављено! Уредништво је друго издање тога броја штампало црвеном бојом. У њему од садржаја ни слова нема, него и на једној и другој страни крупним црвеним словима пише: забрањено! Поводом тога из Далмације пише: Код нас у Далмацији завладала је управо мачина пилећења новина. Излазе новине са читавим страницима у белини. Што је у једној препуштено, у другој се плијени. Народни посланик д-р Мато Дринковић против овог пилећења управо је представку на министра правде и унутрашњих дела. Та је представка била објелодањена у шибенској „Хрватској Речни“ али и она је на више мјеста забрањена!

Југословенски клуб у Бремену. Прије неколико дане основан је у Бремену „Југословенски клуб“. Задаћа је клуба, да помоћу новина, књига, приређивања дилегантских представа, оснивањем пјевачког друштва и школе за анафабете, међу радницима Словенима са словенског југа шири просједу. Жалосно стање наших замашених земљака, довело је на ту идеју и основано је друштво, коме је главни циљ: просвјетљавати и у приједој нужди и материјално наше другове и браћу Словене помагати. Друштво је основано на најширој подлози братске словенске солидарности, те је свака сепаратистичка пракса у друштву искључена. Заго сваки радник, који се крене на далеки пут по Немачкој — а задеси га у Бремену немно положај — нека се обрати на „Југословенски клуб“ (Hordstrasse No 273.) или на: Гојка Матијана друштвеног благајника (Hennunstrasse 127.) — гдје ће му се прва помоћ приджити — набавити посао, да своје лоше стање поправи. Овоме „Југословенском клубу“ је адреса: Südslawischer Klub, Bremen, Norestrasse 273.

Биљежник

— Шпански краљ Алфонсо посетиће службено председника француске републике чим буде потписан француско-шпанолски уговор о Мароку.

— Комесар Цувај одавно је ван Хрватске. Сај се бави у Гмундену, одакле ће ових дана у Инл код Весара, па ће по том у Беч и Пешту. У Загребу му се не сједи.

— Аустро-угарски министар спољних послова гроф Берхтолд био је код румунског краља у Сињини, гдје су га лијсно дочекали.

— Преговори за мир између Италије и Турске у велико се воде преко нарочитих изасланика.

— Краљ Петар вратио се из арањеловачке бање у Биоград.

— Немачки цар Вилхелм обдио је.

— Талијанска влада је повукла забрану описивању Талијана у Аргентину.

— Из Цариграда јављају, да официрска лига тражи над кабинетом и да Кјамил паша образује нову владу.

— Генерал Камена, који је управљао талијанском војском у Триполису, вратио се у Италију.

Срби у Америци

— Какви су Срби међу собом —

У једном српском листу, што у Америци излази, читамо занимљиву жалованку на прилике, које међу Србима у Америци владају.

Ту се прије свега жали на српске листове у Америци. Као што се зна, у Америци има преко десет српских листова, али су они такви, да већином су раздор међу браћом. О њиховој неискључености, и о њиховом сокачком уређивању

и такој савези коју стуже и да не говоримо. Част изумљенима — јер има и честитих листова — али српски листови у Америци не чине част српском имену.

У Америци имају Срби три савеза: „Србобран“ са сједиштем у Питебургу, Српско-Црногорски са сједиштем у Чикагу и „Свој“ са сједиштем у Њу-Јорку. Сваки од њих има свој савезни орган. Првоме је и „Американски Србобран“, другоме „Обилић“, а трећем „Србобран“. Сви су они за добротворне сврхе. Сваки савез састављају посебна добротворна друштва по разним крајевима Америке и свака се сматра као одсек — пододбор — савезов. И у мјесто, да је среће, да један другог подпомажу, да се јача и групише снага Србинама, да имају какве заједнице, и да по извесном контакту раде, они један противу другога раде и чине да се чак и чланови међу собом мрзе. Савезни органи пише један противу другог и устају један противу другог савеза тако, да се га мржња и на чланове преноси. Зато чланови из једног савеза гледају на друге као на своје непријатеље. Колико се у томе далеко иде и колико је га мржња затрвала Србе најбоље се види из тога што се неће међу собом да друже, ни да један за другог чује само зато што нијесу из истог савеза, па кад неко из једног савеза отвори какву радњу, чланови другог савеза и не завире у њу, него иду и туђинице подпомажу „Свој савез“ не тежи, него јаму копа.

Због тих неискључености и мржње међу српским савезима страдају и сама друштва. А чланови су на највишу штету, јер бива случајева, гдје се неко друштво одлучило од досадашњег свог савеза из разних спекулација и обзира и пређе у други савез. И то међувремену, док то друштво не ступи из једног у други савез, његовом члану ако се дешава некаква несрећа не добија прописану опште, јер нема ко да му је направи. Први савез не признаје га за члана, а тако исто ни други! Сем тога тим иступањем једног друштва из једног, и ступањем у други савез иде се на руку разним поквареним људима да могу спекулисати и недозвољеним се средствима служити: У првом савезу остављају дуг, па у други улазе, а и ту ће оставити дуг, па ће прећи у трећи.

На крају се нарочито жале на спекулативни дио српске штампе у Америци, који не припада ни једном савезу, него служи за уцељивање и налагање. У тим листовима ишту се поједини изроди, који би и маку продали за чашу вина, а овомо се представљају за народне пријатеље. Њихова је циља иницијатива раздор међу браћом. Хтели би од пошених радника да што год за себе ураде.

Из тога се види да наш народ у Америци и физички и материјално и морално све више пропада и да га не бива само предаће на раду, него и у самом друштву.

А то је оно што је најгоре.

Занимљивости

— Најбогатији човек на свијету је данас амерички милијардер Џон Рокфелер.

— Најмањи скуитинар је маркиз од Стефорда, који је изабран за посланика у својој двадесет другој години.

— Највећи дијамант на свијету је тако звани „Орион“, што тежи скоро 195 карата и налази се у руској царској ризици.

— Мачке живе просјечно десет година, а порасту до своје обичне величине за годину и по дана.

— Лондонски бродарски саобраћај је већи, него што је у цијелој Русији.

— У Берлину су се пређе морали мртваци сахрањивати без садука.

— Гвожђе се добија годишње у свијету за три милијарде и седам стотина милиона перцера, а злато само за округло двије и по милијарде.

— У телефонском саобраћају Сједињених Сјевно-Америчких Држава ради данас близу четири милиона телефона. То је више него двапут онолико, колико их има у цијелој Европи.

— Прошле године било је у Аустро-Угарској свега 1240 пивара.

Наука и проналасци

Прорицање времена

Још прије неколико година сматрали су метеоролози да је немогуће одредити какво ће бити време на дужи рок од 24 сата, а покушај других да то одреде означавају необзидљивим. Но од неког времена већ се и они усуђују проричати време и за два дана унапријед, а неки су продужили пророчку и за дужи рок. Јапанске истраживаче тако званига сунчаног топлотнога спектрума уочише и посебно истраживаче утицаја температура турних односа на северном мору из Јапану и Сјеверну Европу, показало се да ће се и у тој ствари битно моћи поћи напријед. Али ипак ова прорицања, која се хоће у зиму да прорече време парелтнога лета, а лети да се прорече унапријед какво ће бити време итд. — не може се сматрати прорачунима и прорицањима научне подлоге. Професор А. В. По-

познатији амерички метеоролог није сад у часопису Франкова института о томе које су главне сметње научном проричању времена. Он такође држи да ће се с временом моћи проричати вријеме и на дуже рокове. На већу сметњу томе види овај истраживач у непознавању многих победности у законима који владају ваздушним океаном. У последње вријеме онакања учињена помоћу аероплана и пилотских балона много допринесе познавању метеоролошких прилика. Прије свега тражи професор Абе да се подигне више лабораторија, које ће се искључиво бавити истраживањем атмосфере, и њима да управљају људи који су математички и физикално потпуно потпуно спреми за тај посао. Тада ће се моћи са сигурношћу проричати вријеме, каже чувени професор.

Кратке вијести

Арнаушки устанак. Вијести о угушењу арнаушког устанка нетачне су. Они су се само примирили до краја барана. Арнаути на југу изјавили су да се неће примирити све док им се оружје не врати. У Пећи су, а тако исто и у Ђакову, напали на магацине оружја и покушали га, па и затворенике ослободили тамнице. Они пак, који су напустили Скопље, сад наваљују да се поново врате и да остану у Скопље све док им се оружје не врати. У катанчком кланцу сад се налази војска, којој је наређено, да Арнауте не пушта да се врате у Скопље. Један дио Арнауца заносно је Берат, а други се кренуо да заузме Валону.

Белгиска ратна мрнарница. Влада белгиска спрема за комору предлог, којим ће се тражити да се оснује белгиска ратна мрнарница. Белгија до сада није имала ратних бродова, док сусједна Холандија располаже са 4 линиске брода, 3 оклопљена обална брода, 6 заштићених крстара и већим бројем торнеда и осталих мањих бродова.

Револуција у Мексику. Ратни департаман Сједињених Држава одаслао је ратни крсташ „Питсбург“ да заосједне обале Мексика да би заштитио интересе и живот америчких поданика. Што се тиче заштитне интереса америчких поданика у Јужном Мексику, одлучено је онамо послати читаво једно мрнарско одјелене.

„Кабинет срета.“ Из Цариграда јављају: У грађанству јако се пронагира вјест, да кабинет Кјамилво има бити кабинет освете против младотурског одбора. Та се свега чак проповиједа и у цамијама. Прије неколико дана нагласно је хоца у Аја-Софији да треба Махмут Шефкет пацу. Тајасе Цавида и бившег шеик-улимама објесити о четири куле цариградске.

Угарски сабор. Као што из Пеште јављају, угарски сабор састаће се 4. септембра. Имаће најмање двије седнице. У првој седници прочитаће се царев указ о сазиву делегација и одредити избор делегата за наредну сједницу. У другој сједници изабраће се делегација. Могуће је да ће се у један исти дан т. ј. 4. септембра обавиће сједнице да држе.

Распуштање талијанских друштава. Друштва „Edera sportiva“ и „Cicloni di cultura“ у Пуљу су у петак распуштена ради преступка правила и рада политичке агитације. Код кућних преметачина обају друштава нађено је много забрањених књига и слика Гарибалдија и Мацинија.

Избори за руску думу. Руске новине саопштавају имена кандидата за четврту руску думу. Кандидирале су нове особе, које подпомаже влада. Један руски лист вели, да је прва руска дума била кадетска (назив руске народне странке), друга да је била радничка и сељачка, трећа племићска, а садања — четврта — дума да ће бити клерикална.

Конференција у Хагу. Ове године ће се држати конференција мира, на којој ће се прегресати и решавати питање о обезбјеђењу бродова на океану и мору и о спасавању жртвива приликом бродолома.

25 милиона круна за један патент. Енгелс Холдингсон у Сафорду изумио је начин, како се може из морске воде на 4 пута бржи начин и 4 пута јевтиније фабрицирати кухињска со. Сједињене Државе Сјевне Америке платиле су му 25 милиона круна за овај изум. Јер трети годишње много милиона тона соли. Аустро-Угарска производи годишње 800.000 тона соли.

За гајење биља у Далмацији. Министарство вољопривреде у Беоју ставило је довољанском намесништву на разлог да се иницијална државна доплате за промишљене године биља уочише 14.350 К, посебно за Бољу 1000 К, за вољоду добрих прехој деларина 2500 К, за густу акцију у Боји 750 К, за покшала нова уочише 3000 К, посебно за Бољу 2000 К, за иречење разнасталих ствари а плата 7500 К, а за густу акцију у Боји 1000 К. Скити 31.000 круна.

Дневник

Био у Никшићу. Његово Величанство Краљ у сриједу је отпутовао са овдашњим руским послаником г. Гирсом у Никшић, одакле се вратио сјутра дан у вече.

Враћа се. Г. Јован С. Пламеница, министар унутрашњих дјела, који је био службеним послом на Андријевци, враћа се данас на Цетиње.

Нови војни аташе. И Аустро-Угарска је на Цетињу завела пољожај војног аташеа. За војног аташеа постављен је г. генералштабни капетан Хунка, који је на Цетиње допутовао у сриједу.

Велики Суд. Рад у Великом Суду последије великог судског одмора почео је у четвртак. Суд се подијељује у два одјеленења; у кривичном одјеленењу су: председник д-р Л. Томановић и чланови Јанко Милић, Љубо Бакић и Павле Вујишић, а у грађанском: чланови Јанко Дрљевић, Шћепо Маргиновић и в. д. члана А. Рађековић.

— Илија Поповић. Вијест о погубији младог Србина, беранског кајмакама Илије Поповића, обистинила се. Илија је био пошао поводом познатог сукоба на Пржишта да службено учини извиђај.

Кад се хтио вратити натраг, добио је од куће извијештај да се у Беране не враћа пошто се Турци спремају да га убију. За то је он пошао у Скопље да се властима пожали. Кад је дошао у Сјеницу, објесна руља навалила је на њега, убила га и грозно измрцварила. Тако је мучнички завршио свој млад живот један турски виши чиновник на очиглед власти! Илија је родом и Берана из честите српске породице. Био је академски образован. Права је свршио у Солуну, а школовао се и на страни, у Паризу. Био је интелигентан, лијепо васпитан и честит човек. Активно је учествовао у младотурском покрету. Још као дјете имао је прилике да види многе највеће грозоте, које се у Турској над Србима врше. Догађаји, који су се одигравали око Берана од 1896. г. на овомо на њега су оставили неизгладив утисак. Као што је познато, 1896. г. извршен је покољ над беранским Србима. Попаљена су неколико српских села, до просјачког су штана доведене многобројне српске породице и сви Срби, који су зулумћарима под руку дошли, на кланицу су изведани. И дошнје се то понављало. На и прије двије године кад је ондашњи кајмакам, потурчени Бугарин, инсценирао велесизајничку завјеру и на кланицу извео силне Србе, поново је у беранском округу завладао страх и трепет, јер су Србе на буљуке затварали, гоњили, мучили, плачкали и убијали. Срби су се морали бјегством да спасавају. Тада је била читава најезда емиграната у нашу земљу. Нијесу биле поштеђене чак ни женске, међу којима је била и др. Вековићева са једном француском студенткињом, која је код ње у госте била. Оне су обје биле затворене и тек на интервенцију француског посланика су пуштене. Том францускињом се Илија био подијеље оженио. Све то руководио је Илија да се придружи одушевљено младотурском покрету и да га искрено и одано помаже и да активно учествује у походу солунске војске и на Цариград. Што је дошнје објесни кајмакам смијељен, ред по ред и емигрантима дозвољен повратак и његова је заслуга. Као видан члан младотурског комитета успио је чак и то да дође за кајмакама у Беране, вјерујући да ће тако својој потиштеној браћи нај-

бавља помоћи да се брзо разочара. Видео је да и Младотурци није ништа били и пошто није могао да се даје да знае све оно што они чине прије два месеца подио је оставку али му није било суђено да се повуче јер је у толико дошло до пада Младотурка и до оштећења у Турској, која је најзад жртва и сам постао. Радио је одлучивено и искрено залагао се за и животом за препорођај и напретка отоманске царевине, па ометано дочекао је да овако жалосно сконча. Мученичка погибија његова најбољи је доказ како у Турској нестичи и бајалици људи пролазе. И кад то била су једина и најважнија подјела ишана чиниоцима Турцима, нестрепно поборницима напретка царевине, може се казати како је са голотињом радом који ни половај, ни ико може да каже. Поко, ни јуни, мушкетере и брата Илдија!

Вјештање. 1. Веселин Сакудовић, државни филијале Нишњег Трговачког Друштва, вјештаче се са вјештом Анком Белоп из Требиња судија у недељу у манастиру Дуљу у Херцеговини. Напа ујердла вјештања.

Одјени крвавих догађаја. Грозан покољ, који је бестијално извршен над српским живаљем у Сјеници, Бијелом Пољу и по многим селима у Новоазарском Санџаку немилу је одјекнуло кроз све крајеве Српства. Као и код нас, тако је и у Србији ово крвопролиће турских зулумџара немилу одјекнуло, силно потресло и праведним гњевом обузело све грађанство и узбуђуло у великој мјери јавност. Под утицима те узбуђености у Биоградцу се у суботу у вече састао одбор омладине, који је у недељу приредио велике манифестације кроз биоградске улице, а ових дана је држан и велики митинг, као год и по цијелој Србији. На тим митинзима се најодлучније протестовало противу покоља Срба у Турској, тражећи да се учини све што би требало да се невини Срби заштите и да се истребљивању српског живља једном за свагда стане на пут, па ма и оружаном интервенцијом. Прво атак на Црну Гору, потом покољ у Берану, а затим у Бијелом Пољу и Сјеници, па се и тиме не престаје, него се Срби најгрозније масакрирају по цијелом Новоазарском Санџаку, из чега јасно произлази, да се у Турској кренуло коначно истребљењу српског живља и да све то турске власти толерирају!

Вратиле се. Оне породице наших поданика, које су биле грозно зостављене приликом ужасног покоља у Беранима, најзад су успјеле да се отргну из зулумџарских шака и да се поврате на наше земљиште. Оне су у четвртак на Андријевици стигле и причају готово невјероватне ствари о турским зулумима и насиљима.

Наше средње школе. Управа велике државне гимназије на Цетињу позвала је све ученике и ученице, који желе полагати пријамни испит за ступање у први разред све гимназије да се лично пријаве

25. ов. м. На испит ће се пустити само они ученици-це, који поднесу школско свједочанство да су редовно или приватно свршили с наредне добрих успјехом четврти разред основне школе и да ни у једном предмету немају мању оцјену од добро, а који нису млађи од 10 ни старији од 13 година, што ће крштењем потврдити. При пријамним испитима, који ће почети 26. ов. м. тражи се од ученика да знају из хришћанске науке, српског језика и рачуна онолико колико је прописано наставним програмом за четврти разред основне школе. Према ријешену министровом, ове године ће се у први разред гимназије примити само до стотину ученика. И ученици који су при крају прошле године добили право да положе испит из појединих предмета или они, који желе да положе испите из свих предмета, и на то добили потребно одобрење, дужни су се пријавити такође 25. ов. м. по подне. Уписивање ученика у све разреде вршиће се од 26. до 30. ов. м. закључно. Пријављује се лично, а писмено само у случају доказаног боловања и неотклониве сметње. При упису попуњује се пријамни лист, који се подноси са свједочанством од прошле године или с пријамног испита и уписивањем, која за први разред износи 4, а за све остале 5 перпера, од које се нико не може ослободити. Исто тако сви ученици без разлике плаћају за ђачку књижицу по два перпера.

Упис ученика у **Богословско-Училишну Школу** вршиће се од 25. до 28. августа закључно. Пријављује се лично, а писмено само у случају доказане болести или неотклонивог случаја. У први разред примаће се ове године, према ријешену министровом, само до тридесет ученика и то они, који су свршили ове или прошле школске године четврти разред гимназије и, уз најмање врло добро владанье, добили свједочанство прошле године. При упису у први разред подноси се крштењем, школско свједочанство и декларационо увјерење о здрављу. Уписивања је 5 перпера и њу полаже сваки ученик изузев државних стипендиста.

Редовна предавања у нижој државној гимназији у **Подгорици** почињу 1. септембра. Како према ријешену министровом, ове године неће бити првог разреда, то ће се упис вршити само за други, трећи и четврти разред. Поновни испити биће 30. и 31. ов. мј., а упис 1. септембра. Уписује се лично и подноси свједочанство из прошле године и пријамни лист попуњен и потписан од родитеља или старатеља. Уписивања је пет перпера, а један перпер се полаже за ђачку књижицу.

Парастос. Синови командира попа Радована В. Марковића држаће годишњи парастос покојнику 29. ов. м. у Пиперима, у храму Св. Георгија на Стијени.

Имање на лутрији. Као што је познато, Вукашин Божовић, дао је своје имање звано Ибровина, према одобрењу министарства уну-

ташних дјела, на лутрију. Сад је одлуком министарства одређено да се ова лутрија буде у општини пријестоничкој, а под њеним надзором. Међутим готово све срећке за ову лутрију распродане су, али многи повјереници новац од продатих срећака још нијесу положили Црногорској Банци, гдје је ово имање заложено, ушљед чега ова лутрија још није обављена. Како све опомене Божовићеве нијесу помогле да повјереници новац од проданих срећака положе, то их је сада позвао да новац тај положе Црногорској Банци најдаље до 25. ов. м., па ко ни до тада новац не положи, он ће 26. ов. м. од свакога судским путем наплату тражити. Кад се и то сврши, онда ће се извршити извлачење лутрије.

Кинематограф. Послије дуже паузе кинематограф на Цетињу идуће недеље ће почети редовно да ради. Прва ће представа бити у четвртак. Као и до сад, представе ће бити у вече у 9 у Зетском Дому. Програм за ову недељу — четвртак, субота и недељу — овај је: На Босфору, природно; Мала удовица, велика сензационална драма; Индустриска наука, природно, научно; Његова мајка, дирљива драма; Карман, природно; Кад жене љубе, дирљива друштвена драма из умјетничког свијета у два чина; Женска полиција, весела игра у једном чину; Танголини издаје стан, комично; Побуна на лађи или Вјерни крманош, велика американска драма; Лопов и медвјед, врло шаљиво; Квасти као ваздухопловца, одлична шала. Као што се види, програм је лијепо и одабран и сам се препоручује.

Изгубљен прстен. Једна госпођица са стране у путу за Белведере изгубила је прстен са каменом од рубина. Ко га буде нашао и предао уредништву нашег листа добиће 20 перпера награде.

Вријеме. У уторак је почела да промиче киша, а пред вече се и излила, али је нарочито јака и плаха била у сриједи изјутра. Исто тако је било кише и у сриједу у вече, али је била слаба и кратко трајала. Сад се вријеме изведрило и настали су пријатни дани.

Разне вијести

Пјевач са двоструким грлом. Пред физиолошким друштвом у Берлину стао је ових дана неки Арпад Калос, Мађар, који пјева у исти мах са два гласа. Он је најпрви отпевао једну пјесму на обичан начин, а за тим једну „романсу“ без ријечи на свој начин, т. ј. с двоструким гласом. Кад њега се јасно чује: поред оригиналног гласа још једна доња квинта, која каткада предају у кварт или терц врло лако. Глас му при овом пјевању добије сасвим други звук од онога какав је код нормалног пјевача а и положе уста је другачије. Горњи му глас личи звуку кларинета а доњи фаготу. Силна је дубина до које ова чудна вата и евал може спустити свој други глас — бас баритон; он обичао достиже до контра С, а кад је добро расло тожен и при гласу односно при гласовима, њега и контра Е. Наука још до сада није успјела да објасни овај феномен.

Најпопуларнији људи. Лондонски часопис „Strand“ дошао је на мисао да припиткивањем код великог броја људи у

Француској и Енглеској утврди имена десет најпопуларнијих људи садашњости. Овим конкурсом добио се овај резултат. По броју гласова које су добили, имена популарних људи иду овим редом: Едисон, Кинџинг, Росвелт, Марconi, Листер, Чамберлен, Цар Вилем II, Менчиков. За десето место дошли су до ужег избора јер су добили подеднаки број гласова: Лорд Росбери, адмирал Того и лорд Китингер. Интересантно је код овога да у овој листи нема ни једног Француза. И што је још интересантније, према саопштењу самога листа „Strand-a“, председник Француског сепата Павле Деланел ставио је њемачког цара Вилема у својој листи на прво место. Осим њемачког цара нема ни листи више ни једног чувеног Њемца. То нарочито дуги Њемци, а с друге их стране весели што на листи нема ни једног Француза.

Школско свједочење Наполеона I. У једном старом дјелу налази се овака од ова господина од Берлина, инспектора бријенске војне школе, о младоме Бонапарту, на основу које је 17. октобра 1784. примљен у царску ратну школу. „Господин де Бонапарт, рођен 15. августа 1779. 4 стопа, 10 пола, 11 линија. Дobar телесни састав, изврсно здравље, послушан, поштед и захваљан, веома уредно владанье, велика приљивљивост у математици, зна врло добро историју и географију. Врло слаб у латинском и латинским наукама. Даће изврсног морнара“. А шта се обистинило од ове учитељског познавања људи?

Пуцад од сира. Овогодишња мода прописује као украс женских хаљина пуцад а њихови фабриканти разбијају главе, да узме што више различитих врста дугмета. Задњи резултат тога размисљана су дугмета — од сира. Црним рубом обрубљено дугме од стакла пацун се посебним врстама сира, који има лијену боју на пр. gorgonzola, gorguefort, stilton, chester итд. Кроз стакло виде се разне шаре, које се налазе у сиру, па уз црни руб таквога пуцада изгледају она врло лијепе. Стражица страна дугмета је херметички затворена тако, да се модерна госпођа не треба бојати неугодног мириса од које врсте сира.

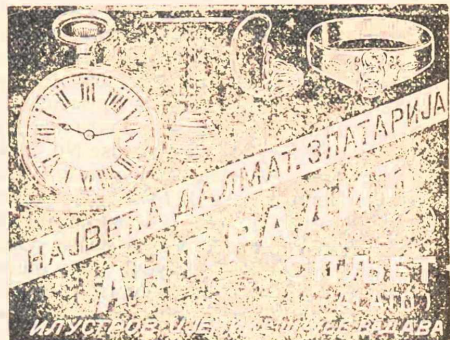
ОД НИКОЛАЈЕВСКОГ КРАЉЕВСКОГ НАДЕТСКОГ КОРПУСА

ОБЈАВЉУЈЕ СЕ:

Кандидати, који желе да се подвргну конкурсном испиту на слободну вакансију у II разреду, треба да се пријаве у корпус у 8 сати у јутро 1-га септембра.

P. 34. бр. 48. 1,2

ОГЛАСИ

П.п. број 5. 43—50

Саломон М Алкалај

ТРСТ

Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.

Велико складиште најбољих сваковрсних

КОЖА

и свих других припадака за обућарску радњу.

Уз најумјереније цијене. Наручбине извршују се брзо и тачно.

P. 30. бр. 45. 9,15

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасака, мурала, јелевог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и храстова.

Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.

из 1911. год.

П. п. бр. 39. 28—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Ку. Ч. Државне Штампарије.

Влашки и одговорни уредник Радомир Кривокапић Ординар